

Automatizovano praćenje izvora drvnih sortimenata (uvodni pregled)

**Franc Ferlin,
viši savjetnik za šumarstvo, SNV
Podgorica, 14. 4. 2010**

**NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA**



Sadržaj

- I. Šta je automatizovano praćenje (“tracking”) drvnih sortimenata, koji su načini i metode?
- II. Koja su iskustva i trendovi u automatizovanom praćenju (izvora) drvnih sortimenata u svijetu, Evropi i regionu ?
- III. Šta uključuje EU FLEGT Action plan (2003) / EU FLEGT Uredba (2005) i šta predviđa prijedlog nove EU Uredbe o potrebnoj marljivosti (*due dilligence*) odnosno dokazivanju legalnosti šumskih proizvoda koje pravna ili fizička lica stavljaju na EU tržište ?
- IV. Šta u pogledu postupaka za sječu odnosno praćenja drvnih sortimenata predviđa odnosno omogućava Nacrt zakona o šumama CG ?
- V. Uvodne riječi o dva izabrana strana sistema automatizovanog praćenja drvnih sortimenata



NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA

Automatizovano praćenje

Automatizovano praćenje (“tracking”) drvih sortimenata je postupak kojim je moguće, uz pomoć savremenih tehnika i postupaka, pratiti izvor drvnih sortimenata na stablimičnom nivou kao i njihov tok od panja odnosno kamionskog puta i dalje.

Savremene tehnike praćenja temelje se naročito na:

- odgovarajućem objelježavanju pojedinih stabala i/ili sortimanata:

- **bar kod** načinu - plastičnim pločicama ili metalnim iglama/klinovima,
- **RFID** (rentgentsko-frekvencijskom) načinu, u kombinaciji sa metalnim iglama/klinovima
- *drugim* načinima (npr. *DNA*).

- upotrebi ručnih (*hand held*) uređaja za unošenje podataka o doznačenim stablima i sortimentima na terenu, kao i za skeniranje, praćenje i kontrolu toka drveta, vezano sa centralnom bazom podataka, sve u realnom vremenu

- upotrebom GPS (satelitskih) i/ili GPRS (mobilnih) sistema vezanih za pripadajuću centralnu bazu podataka.



NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA

Strana iskustva i trendovi u automatizovanom praćenju

Automatizovano praćenje izvora i/ili toka drvih sortimenata je u razvoju naročito u zadnjih 10 godina (prije toga različiti načini manuelnog obijelježavanja ili polu-automatizovanog praćenja).

Najčešći u svijetu su slučajevi (razvoja i upotrebe) automatizovanog praćenja u državnim šumama (koncesije) i to na:

- nivou državne administracije (naročito tropske zemlje, sada i Rusija);
- nivou pojedinih (državnih ili koncesionarskih) šumarskih preduzeća (u Evropskim zemljama).

Na nacionalnom nivou, tj. za sve šume bez obzira na vlasništvo, takvi sistemi za sada ne postoje.

U nekim zemljama Zapadnog Balkana već postoji obijelježavanje sortimenata (plastičnim pločicama) i digitalno unošenje podataka na terenu u državnim šumama (Hrvatska), ili obijelježavanje u kombinaciji sa žigosanjem (Srbija).

U Crnoj Gori već postoji žigosanje, a kod nekih koncesionara i obilježavanje (plastičnim pločicama).



NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA

EU FLEGT Action plan (2003) / EU FLEGT Uredba (2005)

FLEGT = Forest Law Enforcement, Governance and Trade / Sprovođenje Zakona o Šumama, Upravljanje šuma i Trgovina

Glavni cilj: Podstaći održivo gazdovanje šumama, preko obezbjeđivanja legalnosti šumskih operacija i podrške reformama upravljanja šuma i pripadajućoj izgradnji kapaciteta, da bi se obezbjedilo da drvo, koje se izvozi u EU, dolazi iz legalnih izvora.

Ciljne zemlje: Centralna Afrika, Rusija, Tropska Južna America and Jugoistočna Azija (60% svijetskih šuma).

Mehanizmi:

- ✓ **Bilateralni VPA (Voluntary Partnership Agreements / Dobrovoljni partnerski sporazumi) između ciljnih zemalja i EU;**
- ✓ **Uspostavljanje VPA šeme / licence koja obezbjeđuje legalnost izvora drveta, uključujući i sisteme praćenja izvora**
- ✓ **nadzor legalnosti uvoza drveta iz država sa podpisanim VPA**



**NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA**

Prijedlog EU Uredbe o potrebnoj marljivosti (*due diligence*) (2008)

Cilj: Uspostavljanje ili upotreba odgovarajućih sistema marljivosti (*due diligence*) odnosno dokazivanja legalnosti šumskih proizvoda koje pravni ili fizički subjekti u okviru EU stavljaju na EU tržište

Mehanizmi:

- ☐ Obaveza svih (!) lica, koja stavljaju drvene proizvode u promet po prvi (!) put (ne kao obaveza države)
- ☐ Sistemi marljivosti / brižljivosti, koji po mogućnosti temelje na postojećim sistemima uključujući praćenje izvora / toka drvnih soertimanata
- ☐ Nezavisne nacionalne monitoring institucije (pravni subjekti ili udruženja), akreditovane u EU
- ☐ Nacionalni i (dodatni) EU nadzor nadležnih organa EU nad sprovođenjem Uredbe
- ☐ Legalnost se definiše nacionalnim zakonodavstvom, a od strane EU se očekuje donošenje odgovarajućeg EU *due diligence* standarda
- ☐ Predložena čak zabrana (!?) stavljanja nelegalno posječenog drveta na EU tržište



NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA

Postupak za sječu i promet sortimenata u Nacrtu zakona o šumama (2010)

1. **Zahtjev za sječu** od strane privatnog vlasnika šuma;
2. **Godišnji (poslovni) plan gazdovanja** za državne i privatne šume;
3. **Rješenje za sječu** privatnim vlasnicima šuma od strane Uprave za šume (UŠ);
4. **Doznaka stabala svih za sječu** od strane UŠ sa **mogućim izuzetcima** (u pogledu vrste sječa - u državnim i privatnim šumama, kao i sprovodioca doznake - u privatnim šumama);
5. **Žigosanje i promjer sortimenata** kod panja od strane UŠ - u državnim i privatnim šumama, sa **mogućim izuzetkom** - u privatnim šumama (ako promjer UŠ ne obavi u određenom roku) da to obavi vlasnik sam i izvršiti UŠ;
7. **Mjerenje i obijeležavanje sortimenata na kamionskom putu** od strane vlasnika ili korisnika šuma
8. **Dokazivanje izvora sortimanata** (na propisanom obrascu) od strane vlasnika ili korisnika šuma

**NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA**



Izabrani sistemi praćenja (HELVETA i ARTS) koji se danas prezentuju

- 1. HELVETA (Engleska) – provajder sistema praćenja drvnih sortimenata pretežno u tropskim zemljama, a i sa određenim iskustvima u Evropi; njihov sistem je u upotrebi od 2005. godine;**
- 2. ARTS (Slovenija) – provajder sistema praćenja drvnih sortimanata za koncesionare i Fond za državna poljoprivredna zemljišta i šume Slovenije; njihov sistem je u upotrebi od 2003. godine;**

Detalji o tim sistemima (softver, hardver, firmver, komunikacijski dio, cijene/troškovi) iz “prve ruke”, u sadanašnjim prezentacijama...



**NACIONALNI ŠUMARSKI PROGRAM
CRNA GORA**